

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра обліку і фінансів

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи з дисципліни «ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

для студентів другого рівня освіти (магістр)

галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

всіх форм навчання

Харків НТУ «ХПІ» 2023

Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Фінансовий менеджмент» для студентів другого рівня освіти (магістр) галузі знань 07 «Управління та адміністрування» всіх форм навчання / уклад.: Н.М. Волоснікова – Х. : НТУ «ХП», 2023. – 12 с.

Укладач: Н. М. Волоснікова

Рецензент: Є. М. Строков

Кафедра обліку і фінансів

Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту

1. Поняття менеджменту і фінансового менеджменту.
2. Характерні риси фінансового менеджменту.
3. Необхідні умови функціонування фінансового менеджменту.
4. Обов'язки фінансового менеджера.
5. Основні функції фінансового менеджменту.
6. Фінансові ресурси, фінансовий механізм, елементи фінансового механізму.

Методичні рекомендації щодо виконання

Підготовка до поточних аудиторних занять Вивчення літератури, текстів лекцій, матеріалів ПНС за темою. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Визначте особливості застосування фінансового менеджменту, розкрийте його ціль та завдання.
2. Дайте характеристику механізму фінансового менеджменту.
3. Деталізуйте етапи формування та розвитку фінансового менеджменту.

Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту.

1. Системне уявлення фінансового менеджменту.
2. Поняття фінансових потоків.
3. Поняття капіталу.
4. Поняття ефективності ринку.
5. Фінансові інструменти.
6. Формування інформаційної бази фінансового менеджменту на підприємстві.
7. Показники, які характеризують загальноекономічний розвиток держави.
8. Показники, які характеризують галузеву належність підприємства.
9. Показники, які характеризують кон'юнктуру фінансового ринку.
10. Показники, які формуються за рахунок внутрішніх джерел інформації підприємства.

Методичні рекомендації щодо виконання

Підготовка до поточних аудиторних занять Вивчення літератури, текстів лекцій, матеріалів ПНС за темою. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте сутність вимог до інформаційного забезпечення фінансового менеджменту.
2. Структура інформаційної бази фінансового менеджменту.

3. Інформаційна база, що формується на підґрунті зовнішніх джерел.
4. Вимоги до фінансової звітності та її склад.
5. Управлінський облік і його використання для управління фінансами.

Тема 3. Управління грошовими потоками на підприємстві

1. Призначенням грошових потоків.
2. Класифікація грошових потоків.
3. Рух грошових коштів в результаті операційної діяльності.
4. Грошові потоки від фінансової діяльності.
5. Грошові потоки від інвестиційної діяльності.
6. Управління грошовими потоками

Завдання для самоперевірки

1. Власний капітал фірми складає 4 500 грн, при цьому 3 000 грн знаходяться на рахунку в банку, а решта – в касі фірми. Складіть баланс на початок та кінець місяця, а також звіт про рух грошових коштів, якщо на фірмі за цей період будуть здійснені такі операції: закупівля сировини на суму 2 000 грн (із них 1 500 грн сплачується готівкою) в поточному місяці; придбано обладнання за рахунок короткотермінового кредиту банку в розмірі 4 000 грн. 2. Власний капітал фірми складає 12 200 грн. При цьому весь капітал знаходиться на рахунку в банку. Складіть баланс та звіт про рух грошових коштів, якщо: фірма придбала сировину на суму 4 700 грн на умовах сплати 2 500 грн одразу та решти наступного місяця; фірма придбала обладнання на суму 7 500 грн, взявши позику в банку під 35 % річних; фірма продає вироблені товари за ціною 8 700 грн за одиницю на умовах негайної оплати 3 700 грн, а решта – через місяць.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Зміна вартості грошей у часі; засоби врахування дії часу при визначенні вигідності фінансових операцій.
2. Методи розрахунку майбутньої і теперішньої вартості грошей.
3. Основні схеми нарахування простих і складних відсотків.
4. Фінансові ренти (ануїтети); визначення майбутньої і теперішньої вартості ануїтету.
5. Чинники впливу на вибір ставки дисконтування.

Тема 4. Визначення вартості грошей в часі та її використання у фінансових розрахунках

1. Які фактори впливають на зміну вартості грошей в часі?
2. За допомогою яких методів враховується вплив фактору часу на вартість грошей?
3. Яка основна відмінність у методиці нарахування простих і складних відсотків?
4. Як впливає підвищення відсоткових ставок на майбутню вартість ₅

депозиту? Як впливає на теперішню вартість майбутнього доходу збільшення терміну його одержання?

Підготовка до практичного заняття

Використання теорії вартості грошей у часі в фінансових розрахунках.

Завдання до самостійного виконання

1. Яку суму необхідно повернути 19.04. наступного року, якщо при зверненні в банк 06.11. поточного року з метою отримання кредиту підприємцю було видано 18 тис. грн, при цьому нараховані прості відсотки за ставкою 15 % річних були утримані банком у момент надання кредиту? Яка сума боргу через 25 місяців, якщо його початкова величина 500 тис. грн, відсотки складні, ставка 20 % річних, нарахування щоквартальне? Застосовується формула

Методичні рекомендації

$$FV = PV \times (1 + n \times r), \quad (1)$$

де FV – нарощена величина капіталу; PV – вихідна величина капіталу; r – ставка простих відсотків, частки одиниці; n – тривалість фінансової операції, років.

$$FV = PV \times (1 + r / m)^m \times n, \quad (2)$$

де n – кількість років фінансової операції; m – число нарахувань відсотків у рік; r – річнапроцентна ставка.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Визначте поняття «грошові кошти», «еквіваленти грошових коштів», «грошові потоки».
2. Наведіть класифікацію грошових потоків.
3. Склад вхідних грошових потоків підприємства і завдання управління ними.
4. Склад вихідних грошових потоків підприємства і завдання управління ними.
5. Аналіз грошових потоків і забезпечення перевищення надходження коштів над витратами.
6. Методичні підходи до прогнозування грошових потоків.

Тема 5. Управління прибутком

1. Ключові поняття операційного левериджу: постійні витрати, змінні витрати, прибуток.
2. Валова маржа.
3. Релевантний діапазон об'ємів виробництва.
4. Вплив на розподіл прибутку системи оподаткування підприємств.
5. Управління розподілом і використанням чистого прибутку.
6. Аналіз розподілу і використання прибутку.

7. Дивідендна політика.

8. Капіталізація доходів працівників підприємства як засіб підвищення ефективності управління прибутком.

Підготовка до поточних аудиторних занять Вивчення літератури, текстів лекцій, матеріалів ПНС за темою. Пошук і огляд літературних джерел за заданою проблематикою.

Підготовка до практичного заняття

Визначення межі беззбитковості за окремими товарами та по підприємству в цілому.

Підготовка до вирішення ситуаційного завдання

Формування асортиментної та цінової політики підприємства. Завдання до самостійного виконання Постійні витрати організації складають 10 500 грн за місяць. Середня виручка за одну послугу складає 7 грн, із яких 2,80 грн припадає на змінні витрати.

Дайте відповіді на такі запитання:

1. Скільки послуг повинна надати організація за 1 місяць, щоб досягти рівня беззбитковості?

2. Скільки послуг повинна надати організація, щоб отримати за один місяць прибуток у розмірі 4 200 грн?

3. Якщо через інфляцію постійні витрати організації досягнуть 14 700 грн, а змінні – 3,75 грн, і ціна при цьому буде дорівнювати 9 грн за одиницю, то скільки послуг повинна надати організація, щоб досягти прибутку 5 200 грн?

4. При поточній ціні організація надавала послуги 3 500 клієнтам за місяць. Якщо ціна підніметься до 9 грн, то очікується зниження рівня послуг на 10 %. На який прибуток може розраховувати організація в такій ситуації (при тих же постійних та змінних витратах)?

5. Через покращання умов обслуговування організація може збільшити кількість клієнтів до 3 450, при цьому зростуть і постійні витрати на 800 грн. Як зміниться при цьому прибуток організації? Які заходи вигідніше вжити, ті, що вказані в четвертому запитанні, чи ті, що в п'ятому?

Методичні рекомендації

1. Валовий прибуток підприємства: $ВП = ЧД - (ПВ + ЗВ)$, (3)

де ЧД – чистий дохід підприємства; ПВ – постійні витрати підприємства; ЗВ – змінні витрати навесь обсяг виробництва.

Точка беззбитковості: $Тб = ПВ / (Ц - ЗВо)$, (4)

де Ц – ціна одиниці продукції; ЗВо – змінні витрати на одиницю продукції.

2. Коефіцієнт операційного левериджу (важеля) показує, на скільки відсотків зміниться балансовий прибуток при збільшенні чистого доходу на 7

один відсоток. $КОЛ = \Delta ВП (\%) / \Delta ЧП (\%) = В / (В - ПВ)$, (5)

де В – сума внеску на покриття постійних витрат та прибутку (валової маржі).

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Визначення «порогу рентабельності» (точки беззбитковості) і «запасу» фінансової міцності.
2. Зміст операційного аналізу (аналіз «витрати – обсяг реалізації – прибуток»).
3. Використання поділу витрат на змінні та умовно-постійні в управлінні фінансами.
4. Операційний важіль. Визначення сили впливу операційного важеля.
5. Формування ціни продукції на основі повної та часткової собівартості.
6. Основні методи визначення базової ціни продукції.
7. Види прибутку підприємства. Управління формуванням і розподілом прибутку.
8. Вплив оподаткування на формування і розподіл прибутку.
9. Розподіл чистого прибутку на нагромадження і споживання.
10. Сутність основних теорій дивідендної політики.
11. Методи нарахування і виплати дивідендів.

Тема 6. Управління активами.

1. Склад оборотних активів підприємства.
2. Управління запасами.
3. Управління поточною дебіторською заборгованістю.
4. Управління грошовими активами.
5. Управління фінансуванням оборотних активів.

Підготовка до практичних занять

1. Визначення та аналіз моделей управління оборотним капіталом підприємства.
2. Методичні підходи до управління дебіторською заборгованістю.
3. Методичні підходи до управління запасами.
4. Методичні підходи до визначення моделей формування та фінансування оборотних активів.

Завдання до самостійного виконання

1. За один місяць завод може реалізувати 800 холодильників. Для придбання комплектуючих завод бере кредит під 30 % річних. Складські витрати готової продукції на одиницю складають за місяць 50 грн. Постійні витрати на одне замовлення складають 400 грн, а комплектуючі придбаються у виробників по ціні 120 грн за комплект для виробництва одного холодильника. Визначте оптимальний розмір партії для закупівлі комплектуючих та яку

мінімальну ціну повинна встановити фірма, щоб досягти беззбитковості. Слід враховувати, що реалізація холодильників протягом всього року не зміниться. З одного комплексу комплектуючих виробляють один холодильник.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Структура і джерела формування оборотного капіталу підприємства.
2. Чинники впливу на розмір власних оборотних засобів підприємства.
3. Методи розрахунку постійної потреби підприємства в оборотних засобах.
4. Операційний і фінансовий цикли: розрахунок і застосування в управлінні оборотним капіталом.
5. Вибір політики фінансування оборотних засобів.
6. Управління грошовими коштами (залишками на поточних рахунках).
7. Засоби управління товарно-матеріальними запасами.
8. Контроль за ефективним використанням оборотних засобів.
9. Шляхи прискорення обертання оборотних засобів.
10. Управління ліквідністю підприємства.
11. Заходи підвищення ефективності використання оборотного капіталу підприємства.
12. Використання плану грошових надходжень і витрат (платіжного календаря) для управління поточною платоспроможністю (ліквідністю) підприємства.
13. Особливості управління оборотним капіталом на підприємствах із сезонним характером виробництва.
14. Прийоми управління дебіторською заборгованістю.

Тема 7-8. Вартість і оптимізація структури капіталу.

1. Поняття капіталу.
2. Економічна сутність і класифікація капіталу підприємства.
3. Вартість капіталу.
4. Гранична ціна капіталу.
5. Ефект фінансового левериджу.
6. Поняття диференціалу. Позитивний і негативний диференціал.
7. Сутність і завдання управління капіталом підприємства.
8. Принципи формування капіталу підприємства.
9. Управління вартістю капіталу.
10. Управління структурою капіталу.
11. Управління власним капіталом.
12. Управління позиковим капіталом.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Вартість (ціна) капіталу, який залучається підприємством із різних 9

джерел.

2. Визначення середньозваженої ціни капіталу і її застосування у фінансовому менеджменті.
3. Визначення граничної ціни капіталу.
4. Складові власного капіталу і зобов'язань підприємства.
5. Визначення ціни власного капіталу підприємства.
6. Визначення ціни позичкового капіталу.
7. Вибір структури капіталу підприємства; оптимізація структури капіталу.
8. Шляхи зниження ціни капіталу підприємства.
9. Ефект фінансового левериджу (важеля).
10. Шляхи підвищення рентабельності власного капіталу підприємства.
11. Вплив ціни і структури капіталу на вартість підприємства.

Тема 9. Управління інвестиціями.

1. Управління реальними інвестиціями – капіталовкладеннями.
2. Основні методи фінансування інвестицій.
3. Сутність і значення інвестиційної діяльності підприємства.
4. Норми інвестиційної діяльності.
5. Розробка і методи оцінки інвестиційних проектів.
6. Концепція ризику в інвестиційній діяльності.
7. Класифікація інвестиційних ризиків.
8. Управління зниженням ризиків. Амортизаційна політика підприємства.
9. Прискорена амортизація.
10. Акціонерний капітал.
11. Облігації.
12. Вкладення коштів у цінні папери.
13. Розміщення коштів на депозитних рахунках.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Визначте зміст та основні завдання управління інвестиційною діяльністю підприємства.
2. Розкрийте сутність принципів та етапів формування інвестиційної політики підприємства.
3. Основні показники оцінки ефективності інвестиційних проектів.
4. Визначте та охарактеризуйте основні завдання розробки інвестиційного проекту.
5. Виділіть класифікаційні ознаки проектів.
6. Визначте, за якими параметрами проводиться порівняльний аналіз проектів та критерії вибору інвестиційного проекту.
7. Охарактеризуйте форми фінансового інвестування.
8. Виділіть етапи процесу управління фінансовими інвестиціями.
9. Охарактеризуйте моделі оцінки вартості боргових та дольових

цінних паперів.

10. Основні підходи до формування портфеля фінансових інвестицій.

Тема 10. Управління фінансовим потенціалом підприємства

1. Фінансовий потенціал, суть, структурні компоненти.
2. Джерела формування фінансового потенціалу підприємства.

Контрольні завдання для самодіагностики

1. Обґрунтувати джерела формування фінансового потенціалу підприємств різних форм власності.

Тема 11. Управління фінансовими ризиками.

1. Валютні ризики.
2. Політичні ризики.
3. Технічні ризики.
4. Виробничий ризик.
5. Комерційні і транспортні ризики.
6. Фінансові ризики.
7. Методичний інструментарій обліку фактору ризику у фінансових операціях.
8. Методи обґрунтування управлінських рішень в умовах ризику і невизначеності.
9. Галузеві ризики.
10. Інноваційні ризики.
11. Стадії процесу управління ризиками. Внутрішні і зовнішні фактори.
12. Процес управління ризиком.
13. Призначення аналізу ризиків.
14. Види аналізу ризиків.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте зміст поняття «фінансовий ризик» та виділіть його місце у структурі видів підприємницького ризику.
2. Розкрийте зміст основних характеристик фінансового ризику.
3. Які види фінансових ризиків ви знаєте?
4. Виділіть фактори виникнення фінансових ризиків на підприємстві.
5. Охарактеризуйте зміст та етапи політики управління фінансовими ризиками.
6. Як відбувається встановлення гранично допустимого рівня фінансових ризиків за окремими фінансовими операціями та видами фінансової діяльності підприємства?
7. Виділіть напрями нейтралізації негативних наслідків окремих видів фінансових ризиків.
8. Перерахуйте основні методи нейтралізації фінансових ризиків.
9. Уникання ризику та заходи його реалізації.
10. Лімітування концентрації ризику.

11. Диверсифікація фінансових ризиків та її основні напрямки.

Тема 12-13. Аналіз фінансових звітів

1. Управління рентабельністю підприємства та його вплив на конкурентоспроможність.
2. Оцінка і управління фінансовою стійкістю підприємства та шляхи підвищення ринкової активності суб'єктів господарювання.
3. Рейтингова оцінка підприємства та шляхи її вдосконалення на основі фінансової звітності.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Визначте склад фінансової звітності підприємства.
2. Які джерела фінансової звітності ви знаєте?
3. Коротко охарактеризуйте існуючі методики аналізу фінансових звітів господарюючих суб'єктів.
4. Розкрийте основні напрями аналізу фінансових звітів.
5. Абсолютні та відносні показники аналізу фінансових звітів.
6. Методи фінансового аналізу та їх використання для оцінки фінансового стану підприємства.
7. Як можна виявити викривлення у фінансовій звітності.
8. Особливості аналізу консолідованої фінансової звітності.
9. Особливості та можливості застосування аналізу масштабу та аналізу темпів росту.
10. Методика «Дюпон» та фактори, що визначають рентабельність власного капіталу.

Тема 14. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках

1. Сутність і взаємозв'язок фінансового прогнозування і планування, їх роль в прийнятті управлінських рішень.
2. Цілі і завдання фінансового прогнозування.
3. Розрахунок і аналіз ресурсів, необхідних для реалізації цілей фінансового прогнозування.
4. Методи фінансового прогнозування.
5. Фінансовий план (баланс доходів і витрат) підприємства – основа управління фінансовими ресурсами підприємства.
6. Оперативне планування надходжень і використання грошових коштів підприємства.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте економічний зміст поняття «фінансове планування».
2. Охарактеризуйте системи фінансового планування та форми реалізації його результатівна підприємстві.
3. Що таке «фінансова стратегія підприємства»? Охарактеризуйте

основні етапи процесу розробки.

4. Покажіть зв'язок між фінансовою стратегією та фінансовою політикою підприємства.

5. Розкрийте зміст та часовий горизонт поточного фінансового планування.

6. Охарактеризуйте види поточних фінансових планів.

7. Визначте зміст та часові горизонти оперативного фінансового планування.

8. Охарактеризуйте бюджет як головну форму оперативного фінансового плану.

9. Які класифікаційні ознаки бюджетів підприємства ви знаєте?

10. Як провести оцінку прийнятного темпу зростання підприємства?

Тема 15-16. Антикризове фінансове управління на підприємстві

1. Поняття і фінансова оцінка банкрутства.

2. Методи прогнозування банкрутства

1. Фінансові наслідки банкрутства підприємства.

2. Організаційне та фінансове забезпечення ліквідаційних процедур.

3. Сутність і задачі управління фінансовою санацією підприємства.

Контрольні запитання для самодіагностики

1. Розкрийте сутність поняття «криза».

2. Які фактори спричиняють розвиток фінансових криз на підприємстві? 3. Виділіть симптоми прояву фінансової кризи.

4. Стадії розвитку фінансової кризи на підприємстві.

5. Класифікаційні аспекти фінансових криз підприємства.

6. Розкрийте зміст та головну мету антикризового фінансового управління підприємством.

7. У чому полягає діагностика кризового стану підприємства?

8. Охарактеризуйте зміст етапів процесу антикризового фінансового управління підприємством.

9. Як проводиться вибір напрямів механізмів фінансової стабілізації підприємства, адекватних масштабам його кризового стану?